

MAZRD: Aplikovaná analýza medicínských a geografických dat. PřF MU.
Semináře. 13.4.2018, 8:00 až 9:40, Kotlářská, budova 8. 20.4.2018, 8:00 až 9:40, Malá
zasedací místnost rektorátu MU, Žerotínovo náměstí 9.
RNDr. Marie Budíková, Dr. - doc. PhDr. Jiří Dan, CSc.

PRÁCE S REÁLNÝMI DATY V PSYCHOLOGICKÉ DIAGNOSTICE.

Klasifikace psychodiagnostických metod.

1. přístup psychometrický. „Testing“. Využití metod testových. Charakteristika, uplatnění, výhody a meze.
2. přístup celostní, klinický. „Psychodiagnostics“. Psychiatrické manuály.

Diagnostika vztažená k normě. Diagnostika vztažená ke kritériu.

Dodržování pravidel vědy při psychologické diagnostice.

Pojmové znaky psychologického testu. „Správnost“ užívání testu. Kritika užívání psychologických testů (SSSR, USA).

Měření v psychometrice.

Měření času, frekvence výskytu, velikost reakce, rating, bodový systém.

Druhy stupnic. Skóry hrubé a standardní.

Klasifikace testů.

Dle vnějších charakteristik, způsobu administrování.

Dle funkce:

1. Testy výkonové (t. inteligence, schopností, znalostí).
2. Testy osobnosti (dotazníky a posuzovací škály, objektivní testy osobnosti, projektivní techniky, asociační testy).
3. Testy charakteristik dvojice, skupiny.

Dle paradigmatu měření (důležité pro postup při ověřování kvality testu!):

1. testy psychometrické,
2. posuzovací stupnice a škály; posuzování v kategoriích,
3. projektivní testy,
4. objektivní testy osobnosti,
5. zkoušky založené na smíšeném designu.

Testy inteligence.

Definice, způsob vyjadřování výsledků testů inteligence a testů výkonových.

Pojem mentální věk (Binet 1907, čtenářský věk. Výpočet IQ dle W. Sterna (1911).

Hrubý skór, vážený skór. Výpočet vážených skórů. Stupnice váženého skóre:

z-škála, percentilová stupnice, škála IQ, ČQ, T-hodnoty, steny, staniny.

Rozložení konstruktů "inteligence" v populaci. Flynnův efekt.

Testy inteligence jednodimenzionální, vícedimenzionální.

Racionále Testu studijních předpokladů.

Lüscherův test volby barev a tvarů jako speciální případ posuzování na škálách.

Dotazníky.

Dotazníky osobnosti. Dotazník MMPI-2.

Metody kontroly validity dotazníků.

Dotazníky s položkami vícenásobné volby.

Projektivní techniky.

Kritéria pro zařazení metody do skupiny projektivních testů. Pojem projekce. Klasifikace projekčních technik.

Objektivní testy osobnosti. Test zrcadlového kreslení.

Hlavní kritéria pro posouzení testu:

1. teoretický základ, pozadí testu
2. splnění kritérií kvality
3. dostupnost norem.

Kritéria kvality testu.

Hlavní kritéria: objektivita, reliabilita, validita, citlivost.

Vedlejší kritéria: existence norem, porovnatelnost ekonomičnost, prospěšnost a "férovost" (fairness). Klamavá kritéria kvality testu.

Objektivita testu pro všechny typy testů:

o. provádění, vyhodnocení, interpretace, odolnost vůči zkreslení zk.osobou.

Reliabilita (spolehlivost) testu: 2 aspekty, tj. přesnost, stabilita. 4 druhy reliability.

Výpočet reliability u psychometrických, projektivních testů a posuzovacích škál: Výpočet odhadu vnitřní konzistence, Cronbachovo alfa.

Validita testu (adekvátnost, přiměřenost, výstižnost):

obsahová, zjevná, faktorová, vztahení ke kritériu (souběžná a predikční), konstruktová (důkaz konvergentní v., důkaz diskriminační validity), retrospektivní, inkrementální (přírůstková).

Dilema: konstruktová vs. predikční validita. Ekonomická hlediska při hodnocení testu.

Konstrukce testu.

1. Plánování.
2. Vytvoření konceptu testu a konstrukce položek.
3. Analýza rozložení, položková analýza a analýza subškál a úprava testu
4. Revize a výběr položek.
5. Vývoj konečné formy testu.
6. Ověření reliability a validity.
7. Vytvoření norem (tabulek norem)
8. Vytvoření paralelních testů, definování testového profilu, zařazení do testové baterie.

Konstrukce testu znalostí.

Psaní položek. Obecné metodické pokyny k psaní položek (obsah, styl a formát, psaní „kmene“ a odpovědí), pravidla pro kontrolu vypracovaného testu.

Homogenita a validita položek. Položková analýza. Rozlišovací účinnost.

REPETITORIUM Z METODOLOGIE.

1. Empirické výzkumy v psychologii a sociálních vědách: kvantitativní a kvalitativní metodologie, smíšený design. Pojem věda, vědecké paradigma, Filosofické pozadí definování výzkumných cílů.
2. Metody výzkumné. Metody získávání a metody vyhodnocení dat.
3. Pojmy, konstrukty, definice konstitutivní a operacionální (měrné, experimentální).
4. Vlastnost, proměnná, znak. Typy proměnných v psychologii (a ve statistice).
5. Výzkumný problém, výzkumná otázka, hypotéza. Výzkumy bez vstupních hypotéz.
6. Druhy proměnných v experimentu. Metody kontroly vnějších proměnných v experimentu. Vnitřní a vnější validita výzkumu. Jednoduché plány experimentů (mezisubjektové, vnitrosubjektové), multivariační plány.
7. Metody výběru vzorků (sociologická, demografická šetření, psychologický výzkum).
8. Korelační studie jako nástroj ke zjišťování těsnosti vztahu a kauzality.
9. Statistické postupy jako nástroje predikce.

Některé vědecko-teoretické otázky přírodních a společenských věd. Kritika induktivismu a deduktivismu (resp. Popperova racionalismu). Teorie Thomase S. Kuhna. Teorie vědy Paula Feyerabenda.

Doporučená literatura.

- Kerlinger, F.N.: Základy výzkumu chování. Academia, Praha 1972
Ferjenčík J.: Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Portál: Praha 2000.
Říčan, P.: Úvod do psychometrie. Psychodiagnostické a didaktické testy, Bratislava 1977
Gregory, Robert J.: Psychological Testing. 7th Ed. Pearson, Essex 2015

Studijní materiály - přiložené soubory:

Flynnův efekt
Gauss-Říčan
Stupnice váženého skóre
Dan - mnichovský model nadání
Dotazník ŽS

Příklad využití psychodiagnostiky v praxi:

Jiří Dan. Historie a současnost psychologických vyšetření pro personální výběry v justici. <http://www.ceska-justice.cz/blog/historie-soucasnost-psychologickych-vysetreni-pro-personalni-vybery-v-justici/>. Dostupné 8.3.2017.

Eva Paseková. Psycholog Jiří Dan: Soudce by neměl být úzkostný nebo narcista. Rozhovor. Portál Česká justice. <http://www.ceska-justice.cz/2018/04/psycholog-jiri-dan-soudce-by-nemel-byt-uzkostny-nebo-narcista/> <http://www.ceska-justice.cz/2018/04/psycholog-jiri-dan-soudce-by-nemel-byt-uzkostny-nebo-narcista/>. Dostupné 13.4.2018.